

Kolize světů aneb paranormalita realitou¹

Benjamin Radford, Skeptical Inquirer, Amherst, USA

Paranormální svět a reálný svět jsou dvě samostatné oblasti a divné věci se dějí, když se oba světy setkají. Skeptici žijí ve světě, který nezná nepřírozené příčiny. Nevysvětlené fenomény připisujeme nedostatku informací, nikoli mystickým silám. Koincidence chápe skeptik jako přirozený jev ve světě, kde vládne i náhoda a ví také, že osobní zkušenost je ovlivněna tisícem vlivů, včetně nálady, očekávání, víry. Lidé věřící v paranormální jevy žijí ve světě, kde existují zázraky, kde koincidence je výsledkem plánované akce vyšších duchovních mocností a sil. Osobní zkušenost je pro ně konečnou pravdou.

Přesto na jisté úrovni sdílíme všichni jeden svět: jezdíme po stejných dálnicích, jíme stejnou potravu, chodíme na stejné filmy. Skeptik se ovšem při promítání *Poltergeista IV/12* pěkně baví zdařilou fikcí, kdežto ten druhý si říká: Je to sice jen film, ale může se to stát.

Skeptikům se vyčítá, že neberou psychické síly vážně, že jsou tvrdošijně zaujatí proti možnosti existence paranormálních fenoménů. Zkusme je tedy jednou vzít vážně a prohlédněme si svět, ve kterém budou existovat psychické síly a senzibilové, jasnovidci a proskopici.

Existence jasnovidců by především znamenala ztrátu práva na soukromí. Senzibil by viděl na dno Vaší duše. Neměli byste žádné tajemství, všechny Vaše myšlenky, city i Vaše nápady, intimní detaily z Vašeho života, vše by znal a vše by mohl zveřejnit nebo Vás třeba vydírat.

Kdyby jasnovidci skutečně existovali, **všechny instituce a profese, které se zabývají utajenými skutečnostmi, policie nebo detektivové, by byly bezcenné.** Výrobní i vojenská tajemství by neexistovala. Jasnovidci by pomáhali zločineckým gangům. **Lupiči by vždy šli na jisto za největší a nejméně chráněnou kořistí.** Státy i firmy by si ovšem na ochranu najímaly jiné senzibily. Válka senzibilů by byla na obzoru.

Kdyby existovali jasnovidci, **neexistovaly by žádné záhady.** Žádné UFO by nebylo neidentifikované, všechny zázraky by se vysvětlily, Bermudský trojúhelník by přestal být hádankou a nebyly by nevyjasněné loupeže nebo únosy.

Senzibilové nadání schopností proskopie, předvídáním budoucnosti, by měli nesnadný život. **Byli by spoluodpovědní za všechny zločiny.** Měli je přece včas ohlásit, aby se jim předešlo.

Všichni senzibilové, pokud nenahlásili jakýkoli zločin nebo katastrofu, ke kterým neustále dochází, by měli být okamžitě zatčeni a ztrestáni jako spolupachatelé a spiklenci.

Nevyhnuli by se trestu ani v případě, kdyby hlásili zločiny včas. Kdyby se pak ukázalo, že jejich informace a předpovědi jsou nepravdivé, že ke zločinu nedošlo, nepochybně by je bylo možno zavřít pro lež a klamání úřadů. Nepochybujeme o tom, že by se většinou rychle prohlásili raději za podvodníky a odvolali své tvrzení, že jsou schopni předvídat budoucnost.

Na druhé straně by ale byli neuvěřitelně bohatí. **Získali by všechny výhry v soutěžích, Sazka a Sportka by vyplácela výhry jen jim, všechna kasina by zbankrotovala.** Zřejmě však jsou senzibilové lidmi nesmírně charakterními, kterým nezáleží na materiálních statcích. Vždyť neznáme ani jednoho senzibila-milionáře, který by takové výhry shraboval.

Ale největším problémem je stejný paradox, jaký předvádějí dva slavní lháři. **Kdyby senzibil věděl včas o autohavárii princezny Diany, byl by ji varoval a k havárii by nedošlo. Kdyby ovšem k havárii nedošlo, velmi by to zpochybnilo jeho prognostické schopnosti. Nepodváděl?**

¹ Přetištěno ze Zpravodaje Českého klubu skeptiků Sisyfos 1/2001.

Z paradoxu nevybředneme jinak, než že připustíme dvě možnosti, buď lze budoucnost ovlivnit a vyhnout se i správné předpovědi, nebo je předpověď absolutně správná a neměnná, ať děláme co děláme.

V prvním případě by došlo k zániku současných prognostických a futurologických orgánů i jejich metod, protože by budoucnost odhalili přesněji senzibilové, ale hlavně by se budoucnost vyvíjela jinak. Senzibilové by včas varovali, lidé by se přizpůsobili. **Pro medicínu by to znamenalo vítězství nad rakovinou.** Všechny tumory by se vyléčily v iniciálním, prekancerózním stadiu. Onkologická oddělení by se zrušila a lékaři by přišli o práci a výdělky.

Kdyby ale nebylo možno předpovědi senzibilů změnit, kdyby skutečně měli schopnost správně určit budoucnost, pak by to znamenalo, že je lidský úděl naprosto přesně determinován, že neexistuje svoboda, odpovědnost jednotlivce, ani svobodná vůle. Vedlo by to nepochybně k absolutní skepsi, k odevzdanosti, ztrátě aktivity a iniciativy lidí, k fatalismu. Proti osudu jsme přece bezmocní.

Senzibilové by tak rozřešili fundamentální filozofickou otázku, problém svobodné vůle versus determinismus.

Tak to vypadá, když věci domyslíme do důsledku. Co na to senzibilové a věštcí? Mohou jen tvrdit, že jejich předpovědi nemají absolutní platnost, že jen naznačují možnou budoucnost. Pak ovšem jejich předpovědi smysl nemají. K astrologům a kartářkám se přece lidé uchylují právě proto, že se bojí nejisté, možné budoucnosti a chtějí se dozvědět pravdu. Výše uvedené příklady ukazují, že mnoho senzibilů asi mezi námi neexistuje. Proč ale přesto existuje víra v takové schopnosti? Lidé jsou zřejmě různí a mají různé nároky na váhu důkazu. **Skeptici nepochybně vyžadují přesvědčivé důkazy, aby něčemu uvěřili. Lidé z druhého břehu se naopak spoléhají na intuici, pocity a dojmy.**

Ponechd zvláštní ale je, že ani zdaleka nejsou důslední. **I psychotronik nebo astrolog, když má problémy se svým autem, neváhá a směřuje k mechanikovi.** Myslíte, že by se spokojil s odpovědí: „*Hvězdy dnes nestojí správně, počkáme až Mars bude mimo souhvězdí Lva*“, nebo s tím, aby *mechanik do jeho milované Octavie pouštěl vibrace, kosmické informace nebo dosud neznámou energii?* **Dobře ví, že pro jejich reálné vlastní problémy nejsou paranormální vlivy dostatečně realistickým faktorem. Jsou ovšem velice vhodné pro jejich klienty a pacienty.**

Je snad jejich vědomí rozštěpeno? Jde tu o kognitivní disonanci, o současné zastávání dvou zcela protichůdných a navzájem neslučitelných názorů? Nikoli, každý z obou pohledů a názorových systémů platí pro jinou oblast světa a života. Dobře si dovedeme představit třeba právníka, který po celý den pracuje s fakty a přísně logickými argumenty. Večer, doma, si pak vykládá karty, rozvine astrologické instrumenty a mapy nebo telepaticky hovoří se svým známým nebo dokonce vyvolává své zesnulé bližní. Pro něj je to třeba zajímavý koníček, pro mnohé senzibilů ovšem výdělečný prostředek.

Mnoho lidí si v paranormálním světě libuje, je zajímavý, inspirativní, nabízí netušené možnosti, širší poznání, skrytou moc, mystickou energii. Bohužel, kdyby psychické síly skutečně existovaly, vyvolalo by to velice vážné společenské, především etické problémy, dotýkající se individuality, osobní svobody, soukromí, svobodné vůle, ale i problémy ekonomické, zdravotnické, právní i politické. Skutečnost, že jsme stále osobně svobodní, že máme svá tajemství a své soukromí, že skutečně uplatňujeme svou vůli, že se právní systém nehroutl a rakovina nás stále ohrožuje, to vše dokazuje dostatečně, že paranormální svět a jeho síly, tak jak je popisují parapsychologové, neexistuje. A většina lidí je nepochybně šťastná, že žádný senzibil nevidí do jejich duše a neodhaluje jejich budoucnost.